

AT BLIVE TAGET ALVORLIGT – EN FORM FOR MODERNE, PÆDAGOGISK OMSORGSAKTIVISME

Tillykke til Langelands efterskole med de 50 år <3

Af Cecilie Nørgaard

Langeland efterskole har en udtalt ambition om at være en skole, der tager mangfoldige identiteter alvorligt og er stolte af at have elever, der tør, kan og vil udtrykke sig og deres holdninger ikke mindst til køn, identitet og seksualitet. Følgende handler om, hvorfor det giver så utrolig god mening i en tid, hvor vi alle burde have og føle et ansvar for at opdrage, socialisere og (ud)danne til ligestilling, diversitet og inklusion. Og hvorfor det alligevel stadig er s/heroisk som uddannelsesinstitution at tage det ansvar på sig – som én af de få.

For hvad vil det egentlig sige at være en moderne efterskole i dag, der skaber rum for nutidens unge? I hvilke retninger retter man fokus, hvis de unge skal opleve sig set, hørt, rummet, klædt på og styrket? Og hvordan hænger det sammen med, at den demokratiske dannelsesopgave øjensynligt har flyttet sig de senere år, hvor der globalt og lokalt er blevet vendt vrangen ud på strukturelle privilegier, barrierer og ulighed knyttet til blandt andet køn, klasse, hudfarve og seksualitet?

'Alle mennesker er født frie og lige, og skal behandles lige og med samme værdighed'¹ står der som bekendt i Menneskerettighederne, men til trods for, at det har stået sort på hvidt til alle verdens befolkninger siden 1948, så er det langt fra, hvad der sker i virkeligheden – også i den danske uddannelsesverden, hvor værdierne til stadighed er lovprist på papiret, men ikke er operationaliseret i praksis.²

I manges abonnering af åbenlyse, positive værdier som lighed og ligeværd uanset identitet og livsvilkår, som det danske demokrati så stolt bygger på, og hvis narrativ har internaliseret sig i vores alles blodbaner – bliver vi ofte blinde overfor den faktiske ulighed, uligeværd, uligestilling, som vores samfund og manges praksis desværre stadig præges af. Det er derfor meget værdigt som uddannelsesinstitution og grundlæggende for de unges dannelse i 2024, at Langelands efterskole tager livtag med samfundets strukturelt ulighedsskabende dynamikker, og har som ambition at skabe rum og yde omsorg og respekt for mangfoldige identiteter – og på den måde gå normkritisk til værks, *walk the talk*, understøtte og give liv til forskellighed. Også herigennem udvikles selvværd, lige muligheder og ligestilling.

Det giver ikke mening at vende det blinde øje til mønstrene i nutidens mistriksel blandt børn og unge. For der findes i tiden en uset mistriksel blandt børn og unge.³⁴⁵ Og der findes endda et tydeligt mønster af mistriksel blandt børn og unge, der falder udenfor normerne for såkaldt rigtig identitet. Det vil sige børn og unge med en eller anden grad af minoritetsidentitet(er) – det være sig i forhold til køn, klasse, krop, hudfarve, seksualitet og/eller andre forskelssættende og ofte ulighedsskabende identitetskategorier i vores samfund.⁶

Normkritisk pædagogisk praksis kan derfor synes uomtvistelig, når vi kender til mønstrene i tallene for mistriksel. Det samme synes pædagogiske og didaktiske ambitioner om at løfte bevidsthed og refleksion for både børn og voksne om strukturel diskrimination, normkritisk kompetence, fællesskabets styrke og den enkeltes agens.⁷

Tillykke til Langelands efterskole med fødselsdagen – og ikke mindst med at lykkes med at ville være en skole, der tager eleverne alvorligt og forstår, at i dag ligger dannelsen også i omsorgen. I omsorgen ved at forsøge og (nogle gange) at forstå nyt sprog, nye magtdynamikker og nye identiteter – i en tid, hvor det kan være svært at følge med. Og i omsorgen ved at acceptere, at ligestilling-, diversitet- og inklusionsarbejde i høj grad er mikrointerventioner og aktionslæring, hvor man prøver sig frem og med tiden bliver klogere.

Cecilie Nørgaard er uddannelses- og kønssociolog, indehaver af firmaet Mangfold siden 2008 og forfatter til bla. *HAN HUN HEN – opdrag til ligestilling og mangfoldighed* (Gyldendal, 2021)

¹https://menneskeret.dk/files/media/dokumenter/om_os/om_menneskerettigheder_diverse/fn_verdenserklaring_fil.pdf

² Til eksempel mødes nogle drenge med udtalt forskelsbehandling – en *(køns)stereotypificering og racialisering* - på baggrund af deres etnicitet og køn, som oftest bunder i, at nogle lærere tilskriver dem dårlige evner og karaktertræk og en problematisk familie, kultur og fremtid - ud fra kendskab til andre minoritetsdanske drenge eller mediernes billeder af disse. Til trods for forskelligartede sociale og kulturelle baggrunde – men fordi de har samme hud- og hårfarve og for nogles vedkommende samme religion (Staunæs, 2004, Gilliam, 2017, Colding; Khawaja, 2022, Colding Lagerman, 2023 mfl.)

³ Tal fra Den Nationale Sundhedsprofil fra 2022 viser, at hver tredje unge kvinde og hver femte unge mand i alderen 16-24 år har et selvrapporteret dårligt mentalt helbred.

⁴ Ifølge Børns Vilkår, falder børns psykiske trivsel op gennem skolealderen, særligt blandt piger i 8. klasse er det næsten hver tredje pige og hver ottende dreng, der har lav livstilfredshed. (Børn og unge kæmper for at passe ind, 2022)

⁵ Et stort mindretal mistrives, har mentale helbredsproblemer, og føler sig ensomme eller stressede. Det gælder især piger i 9. klasse, hvor andelen, som har fået det værre, er steget markant gennem de senere år. (Skolebørnsundersøgelsen 2022 - Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt skoleelever i 5., 7., og 9. klasse i Danmark, SDU, 2022)

⁶ I rapporten 'Stop diskrimination i skolen' svarer 37 % af LGBTQ+ eleverne, at de i meget høj grad eller i høj grad føler sig ensomme på skolen. I den nationale trivselsmåling svarer kun 6 % af eleverne, at de meget tit eller tit føler sig ensomme (Uddannelsesstatistik.dk, 2020). Det viser, at LGBTQ+ eleverne føler sig ca. 6 gange oftere ensomme i skolen sammenlignet med svarfordelingen fra den nationale trivselsmåling. I spørgeskemaundersøgelsen svarer 56 % af LGBTQ+ eleverne, at de ikke har oplevet mobning i skolen af baggrund af deres LGBTQ+ identitet. Det er stærkt bekymrende. I den nationale trivselsmåling svarer 8 % af eleverne, at de oplever at blive mobbet (Uddannelsesstatistik.dk, 2020). Der er altså en markant forskel på oplevelsen af mobning mellem LGBTQ+ eleverne sammenlignet med eleverne i den nationale trivselsmåling. Det er alvorlige tal og der er desværre mange flere.

⁷ I Stop diskrimination i skolen-undersøgelsen svarer knap 2 ud af 10 (17 %), at de har lært om forskellige seksuelle orienteringer, 11 % svarer, at de har lært om forskellige familieformer, mens kun 5 % har lært om forskellige kønsidentiteter i seksualundervisningen. Det er opsigtsvækkende, at så få elever oplever at lære om forskellige seksuelle orienteringer, familieformer og kønsidentiteter i seksualundervisningen. Det er på trods af, at der i Fælles Mål for Sundheds- og Seksualundervisning og Familiekundskab (SSF) fremgår, at eleverne skal lære om mangfoldighed i krop, køn og seksualitet efter 6. klasses trin (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019). Det indikerer, at mange skoler ikke lever op til kompetencemålene for køn, krop og seksualitet i Fælles Mål for SSF.